

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Національний університет
«Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»

ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЮРИДИЧНА ДЕОНТОЛОГІЯ»

Харків
2012

*Затверджено вченою радою
Національного університету «Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого»
(протокол № 3 від 16 листопада 2012 р.)*

Укладачі:
О. В. Петришин, Г. О. Христова, О. О. Уварова

Програма навчальної дисципліни «Юридична деонтологія» /
уклад.: О. В. Петришин, Г. О. Христова, О. О. Уварова. – Х. : Право,
2012. – 8 с.

1. ВСТУП

Світові інтеграційні процеси та послідовне впровадження в суспільно-політичне життя України основоположних цивілізаційних цінностей – прав людини, демократії та верховенства права, висувають нові вимоги до юристів XXI сторіччя. Сучасні юристи, здатні працювати у сфері європейського правопорядку, мають не лише володіти розвинутими правовими знаннями та навичками у різних сферах юридичної практики, а й бути обізнаними у питаннях *професійної етики* та сприймати їх як непохитні імперативи. Формування у студентів юридичних навчальних закладів первинних, але водночас, досить повних уявлень про обрану ними професію, міжнародні та національні стандарти професійної діяльності, юридичну науку та освіту, а також основні види юридичної практики є *основним завданням юридичної деонтології*.

Юридична деонтологія охоплює систему міждисциплінарних знань про сутність та соціальне призначення юридичної професії, чинники, які впливають на її стан, а також про сукупність етичних та інших вимог, яким повинні відповідати професійні якості та поведінка юристів. Сучасний курс юридичної деонтології включає як традиційні проблеми (поняття та види юридичної професії, різні аспекти професійної культури юристів та ін.), так і низку принципово нових питань (роль юристів в різних правових системах, джерела правової інформації, особливості письмової та усної юридичної мови тощо).

Юридична деонтологія – це *вступна (пропедевтична) навчальна дисципліна*, своєрідна правова енциклопедія, що виконує функції орієнтації студентів-юристів у навчальному процесі, визначення обсягу та змісту знань та етичних настанов, необхідних їм у подальшій професійній кар'єрі, скорочення розриву, який завжди об'єктивно існує між системою фахової підготовки юристів та їх професійною діяльністю. Саме юридична деонтологія розкриває цілісну системну картину юридичної наукової, освітньої та практичної діяльності, тоді як інші навчальні дисципліни спеціалізуються на висвітленні окремих сторін та закономірностей правової сфери суспільного життя.

2. З М І С Т

1. Юридична деонтологія: загальна характеристика

Поняття та риси юридичної деонтології, її основне призначення. Предмет юридичної деонтології та його структура. Система деонтологічних вимог до правників. Передумови виникнення юридичної деонтології. Основні етапи розвитку юридичної деонтології. Методологія, функції та завдання юридичної деонтології.

2. Юридична наука та її значення для професійної підготовки юристів

Наука та галузі наукових знань. Поняття та ознаки юридичної науки. Предмет та об'єкт юридичної науки. Історія формування та розвитку юридичної науки. Загальна характеристика теоретичних, історичних, галузевих, прикладних юридичних наук, а також наук міжнародного права. Значення юридичної науки для професійної підготовки юристів. Основні напрями науково-дослідницької діяльності студентів та їх завдання.

3. Юридична освіта

Поняття юридичної освіти, її види, форми, рівні. Ліцензування та акредитація юридичних вищих навчальних закладів. Державні стандарти вищої юридичної освіти. Галузеві стандарти вищої юридичної освіти: освітньо-кваліфікаційна характеристика випускників вищих навчальних закладів; освітньо-професійні програми підготовки кваліфікованих юристів; засоби діагностики якості вищої освіти. Стандарти вищої освіти вищих навчальних закладів. Розвиток юридичної освіти в Україні на сучасному етапі.

4. Юридична професія: загальна характеристика

Загальна характеристика професії. Критерії класифікації професій та їх види. Поняття професіоналізму і компетентності. Основні етапи формування і розвитку юридичної професії. Поняття та риси юридичної професії. Основні якості юриста-професіонала. Особливості професійного мислення юристів.

5. Роль юристів у правових сім'ях сучасності

Поняття та класифікація правових сімей. Роль юриста у правових сім'ях світу. Юридична діяльність у романо-германській та англо-американській правових сім'ях. Юриспруденція у країнах традиційних та релігійних правових систем. Роль юристів у правовій системі України.

6. Види юридичної професії

Основні види професійної діяльності юристів. Загальна характеристика та основні функції судді. Вимоги, що висуваються до претендентів на посаду судді. Загальна характеристика та основні напрями професійної діяльності прокурора. Вимоги, що висуваються до осіб, що здійснюють прокурорську діяльність. Загальна характеристика та основні функціональні обов'язки слідчого. Загальна характеристика та напрями професійної діяльності адвоката. Вимоги, яким мають відповідати особи, які займаються адвокатською діяльністю. Загальна характеристика та функції нотаріуса. Вимоги, що висуваються до нотаріусів. Юрисконсульт як вид професійної діяльності.

7. Міжнародні стандарти юридичної діяльності

Поняття та види міжнародних стандартів професійної діяльності юристів. Основні універсальні та європейські документи, що складають міжнародні стандарти різних видів юридичної професії, та суб'єкти їх ухвалення. Міжнародні стандарти діяльності суддів. Міжнародні стандарти адвокатської діяльності. Міжнародні стандарти етики та поведінки прокурорів. Міжнародні стандарти поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку.

8. Права людини та професійні стандарти діяльності юристів

Поняття, види та гарантії прав людини. Права людини як ціннісна основа юридичної діяльності. Роль юристів у забезпеченні та захисті прав людини. Взаємодія юристів з інститутами громадянського суспільства. Об'єднання юристів в Україні. Надання юристами безоплатної правової допомоги.

9. Організаційно-правові аспекти діяльності юриста

Загальні положення професійної атестації та дисциплінарної відповідальності юристів. Професійна атестація та дисциплінарна відповідальність суддів. Професійна атестація та дисциплінарна відповідальність прокурорсько-слідчих працівників прокуратури. Професійна атестація та дисциплінарна відповідальність працівників органів внутрішніх справ. Професійна атестація та дисциплінарна відповідальність адвокатів. Професійна атестація та дисциплінарна відповідальність нотаріусів. Оплата праці юристів, їх правовий та соціальний захист.

10. Юридична практика

Поняття та риси юридичної практики. Структура юридичної практики: суб'єкти і об'єкт юридичної практики, юридичні дії та операції і способи їх здійснення, засоби юридичної практики, результат юридичної практики. Загально-соціальні та спеціально-юридичні функції юридичної практики. Приватна та публічна юридична практика, їх види та загальна характеристика.

11. Правова інформація та її джерела. Юридична мова

Поняття правової інформації та її джерела. Джерела інформації про законодавство та юридичну практику. Наукова правова інформація та її джерела.

Загальна характеристика та види юридичної мови. Науковий і публіцистичний стилі як функціонально-стильові різновиди юридичної мови. Офіційно-діловий стиль як функціонально-стильовий різновид юридичної мови. Усне мовлення юристів.

12. Правова культура юриста

Загальна характеристика правової культури юриста, її структурні елементи. Функції правової культури юриста. Особливості формування професійної правосвідомості юристів. Деформація професійної правосвідомості юристів, її види та шляхи подолання.

13. Етичні засади юридичної діяльності

Моральна культура юриста: поняття та структурні елементи. Моральні принципи та їх відображення в актах, що регламентують професійну діяльність юристів. Основні засади професійної етики юристів. Моральна деформація представників юридичної професії, її причини та засоби подолання.

14. Політична культура юриста

Поняття політичної культури юриста та її структурні елементи. Види політичної культури юриста. Законодавче регулювання участі юристів у політичному житті. Обмеження окремих представників юридичної професії у праві на членство у політичних партіях.

15. Психологічні аспекти професійної діяльності юриста

Роль психологічних та конфліктологічних знань в юридичній практиці. Психологічні чинники у діяльності юриста. Психологічні прийоми професійного спілкування юристів з громадянами. Конфлікти в юридичній діяльності, їх види та способи вирішення.

3. СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бігун, В. С. Юридична професія та освіта. Досвід США у порівняльній перспективі [Текст] / В. С. Бігун. – К.: Юстініан, 2006. – 272 с.
2. Богатирьов, І. Г. Юридична деонтологія [Текст] / І. Г. Богатирьов, П. В. Макушев, В. М. Торяник. – Х. : Харків юрид., 2009. – 212 с.
3. Волосникова, Л. М. Правовой статус университетов: история и современность [Текст] : учеб. пособие / Л. М. Волосникова. – М.: Норма, 2007. – 208 с.
4. Гусарев, С. Д. Юридична деонтологія (Основи юридичної діяльності) [Текст] : навч. посіб / С. Д. Гусарев, О. Д. Тихомиров. 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2008. – 495 с.
5. Денісова, О. О. Інформаційні системи і технології в юридичній діяльності [Текст] : навч. посібник / О. О. Денісова. – К. : КНЕУ, 2004. – 307 с.

6. Жалинский, А. Э. Введение в специальность «Юриспруденция». Профессиональная деятельность юриста [Текст] : учеб. для вузов / А. Э. Жалинский. 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Проспект, 2007. – 368 с.

7. Казанцев, С. Я. Твоя профессия – юрист [Текст] / С. Я. Казанцев. – М.: Академия, 2007. – 160 с.

8. Ківалова, Т. С. Кваліфікаційна робота юриста: методика написання та захисту [Текст] : навч. посіб. / Т. С. Ківалова, Т. Р. Короткий, М. А. Польовий. – Одеса: Фенікс, 2011. – 362 с.

9. Левківський, Б. К. Юридична етика та деонтологія [Текст] / Б. К. Левківський. – К.: СПД Юсип'юк В.Д., 2009. – 126 с

10. Лeko, Б. Юридична етика [Текст] : навч. посібник / Б. Лeko. – Чернівці : Книги – ХХІ, 2008. – 280 с.

11. Лозовой, В. О. Професійна етика юриста [Текст] / В. О. Лозовой, О. В. Петришин. – Х.: Право, 2004. – 176 с.

12. Організація професійної діяльності юриста: теорія і практика [Текст] : пер. з 2-го англ. вид. / Ф. Бойл, Д. Каппс, Ф. Плауден, К. Сендфорд; наук. ред., пер. В. І. Андрейцев. – К.: Знання, 2006. – 478 с.

13. Осауленко, О. І. Юридична деонтологія [Текст] : навч. посіб. / О. І. Осауленко. – К.: Істина, 2008. – 224 с.

14. Сливка, С. С. Юридична деонтологія [Текст] : підручник / С. С. Сливка. Вид. 3-тє, перероб. і доп.– К.: Атака, 2008. – 296 с.

15. Скакун, О. Ф. Юридична деонтологія [Текст] : підруч. / О. Ф. Скакун. – Х.: Еспада, 2008. – 400 с.

16. Хрестоматія по юридической деонтологии. Сборник нормативных актов [Текст] / сост. и общ. ред. О. Ф. Скакун. – Х.: ЭСПАДА, 2002. – 448 с.

17. Юридична деонтологія [Текст] : навч. посіб. для юрид. вищих навч. закладів і фак. / Горшеньов В. М., Богачова Л. Л., Бенедик І. В. та ін. / За ред. В. М. Горшеньова, В. В. Комарова. – Х.: Основа, 1993. – 187 с.

18. Юридична деонтологія [Текст] : підручник / Ткаченко В. Д., Погребняк С. П., Лук'янов Д. В. та ін./ за ред. В. Д. Ткаченка. Вид. друге. – Х. : Одиссей, 2008. – 256 с.